

TEHNIKA

ÜLIKOOLOO

27 (1363)
14. oktoober
1991

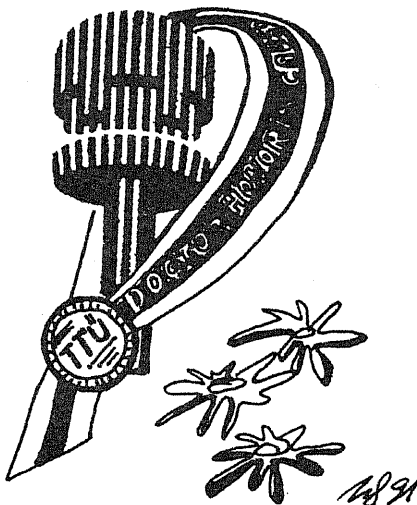
TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLOO AJALEHT

ILMUB 30. APRILLIST 1949

JÄLLE AASTAPÄEV!

Kas 1918 või 1936?

Loe lk. 2

TTÜ AASTAPÄEVA ÜRITUSTE KAVA

17. okt. neljapäev

14.30 Tööseminar teemal: "Tehnikahariduse arengu probleeme Eesti Vabariigis" toimub peahoones ruumis A-VI-121. Kavas on kaks ettekannet – Vahur Mägi: "Tallinna Tehnikaülikooli esimesed aastakümned" ja Olav Aarna: "Eesti tehnikahariduse reformist". Järgnevad sõnavõttud.

19.30 TTÜ isetegevuslaste kontsert Harku Kultuurikeskuses.

18. okt. reede

14.00 TTÜ nõukogu pidulik istung ülikooli aulas.

19.00 Ball Glehni lossis.

19. okt. laupäev

11.00 TTÜ Vilistlaste Naiskoori vaimulik hommikukontsert Jaani kirikus.

1991. AASTA

TTÜ AUDOKTORITEKS

valiti 16. aprillil nõukogus vastavalt automaatika-, keemia- ja majandusteaduskonna ettepanekule Sven Olving, Endel Lippmaa ja Thomas Palm.

Akadeemik Endel Lippmaa sündis 15. märtsil 1930. aastal Tartus. 1953. a. lõpetas *cum laude* TPI. Aastail 1953–61 töötas TPI-s, aastatel 1961–80 oli Eesti TA Küberneetika Instituudi sektorijuhataja, aastast 1980 – Eesti TA Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudi direktor.

Füüsika-matemaatikadoktor aastast 1969, professor aastast 1971, Eesti TA akadeemik aastast 1975. Jyväskylä ülikooli audoktor aastast 1972. Eesti Vabariigi minister alates 1990. aastast.

Akadeemik Endel Lippmaa on rahvusvaheliselt tuntud teadlane magnetresonantsi ja relaksatsiooni, kõrgtemperatuurilise ülijuhtivuse ja biofüüsika valdkonnas.

Üldist tunnustust on leidnud tema mõjukas osalemine Eesti keskkonnakaitstes. Eesti Vabariigi Valitsuse liikmena on ta andnud suure panuse meie rahva iseseisvuspüüdluste realiseerimisse.

Professor Sven Olving sündis 11. septembril 1928. aastal Tallinnas. 1952. aastal lõpetas ta magistrikraadiga

Chalmersi Tehnikaülikooli Göteborgis, kus ta 1960. a. sai doktorikraadi elektroomikas. 1966–1974 oli ta sama ülikooli prorektor ja Kuningliku Inseneriteaduste Akadeemia president.

Prof. S. Olving on avaldanud töid mikrolaine komponentide, plasma ja atmosfäärfüüsika alal.

Tallinna Tehnikaülikooli töötajad on korduvalt külastanud Chalmersi Tehnikaülikooli ja ka prof. S. Olving on mitmel korral viibinud TTÜ-s. Tema abi ja toetust on kasutanud mitmed automaatikateaduskonna töötajad.

Prof. Thomas Palm sündis 9. novembril 1937. aastal Tallinnas. 1961. a. lõpetas bakalaureuse kraadiga Colorado Ülikooli. 1965. a. sai magistrakraadi ja 1967. a. doktorikraadi majandusteaduses Michigani Ülikoolist.

Portlandi Riikliku Ülikooli majandusteaduskonna assistent ja dotsent (associate professor) aastail 1967–1977. Sama ülikooli majandusteaduse professor 1977. a. alates. Lisaks ülikoolide ja teadusasutuste majandusteaduse õppejõud ja teadur eri aastatel suveprogrammides ning 1967–71 oma ülikooli lisakoormusega õppejõud.

Prof. T. Palm on pidanud mitmeid loengusarju TTÜ-s. Tema initsiatiivil annetati tehnikaülikooli raamatukogule palju vajalikku ingliskeelset kirjandust.

KAS 1918 VÕI 1936?

Seni puudub ühtne seisukoht – kas TTÜ on 17. septembril 1918. a. asutatud Tallinna (kõrgema) Tehnikumi (TT) otsene järeltulija või 1936. a. asutatud uus kõrgkool.

Teeme eelduse, et TTÜ sünniaastaks oli 1918. Püüame hinnata eelduse paikapidavust järjekestvuse alusel, võrreldes viimast kahe meile lähema kõrgkooli – Tartu Ülikooli (TÜ) ja Riia Tehnikaülikooli (RTÜ) – omaga. Viimaste asutamisaastad – vastavalt 1632 ja 1862 – on teatavasti üldtunnustatud.

Järjekestvuse hindamiseks kasutatakse tavaliselt järgmisi kriteeriume: kronoloogiline, asukohaline, erialaline, tasemeline, personaalne ja varaline. Tavaliselt loetakse järjekestvus tagatuks, kui neist kriteeriumidest on täidetud 2...3. Võrreldava näitaja saamiseks hindame järjekestvust üksikute kriteeriumide järgi kolmeastmeliselt: järjekestvus puudub – 0; osaliselt olemas – 0,5; täielikult olemas – 1. Üksinäitajad summeerime:

Järjekestvuse kriteerium	TÜ	RTÜ	TTÜ
kronoloogiline	0	0,5	1
asukohaline	0,5	0,5	1
erialaline	1	1	1
tasemeline	1	0,5	1
personaalne	0	0,5	0,5
varaline	0	0	1
Summarne	2,5	3,0	5,5

Selgitame lühidalt tabelit vaadeldavate ülikoolide kaupa.

Teatavasti tegutses TÜ (tol ajal Academia Gustaviana) aastsail 1632–1655 Tartus ja 1656–1665 Tallinnas, edasi Academia Gustavo-Carolina nime all aastail 1690–1698 Tartus, 1699–1710 Pärnus. Taasavati TÜ 1802. a. Tartu Keiserliku Ülikoolina. Seega puudub kronoloogiline, personaalne ja varaline järjekestvus, asukohalise võime lugeda osaliseks. Kogu oma eksisteerimise aja on TÜ olnud humanitaarülikooliks.

Praegune RTÜ tegutses aastail 1862–1896 Riia Polütehnilise Koolina, saades seejärel kõrgkooli õigused Riia Polütehnilise Instituudi (RPI) nime all. RPI evakueeriti 1915. a. Moskvasse ning 1918. a. loodi tema varade baasil Ivanovo-Vožnessenski PI. Taasavati RPI 1958. a. Seega puudub RTÜ-l varaline järjekestvus, tasemeline on osaline. Kronoloogilise, asukohalise ja personaalse järjekestvuse võib lugeda samuti osaliseks tänu 1919–1958. a. eksisteerinud Riia Ülikooli tehnikateaduskondadele.

TT asutati 1918. a. tehnilise kõrgkoolina ja tegutses juunini 1936. a. Sama aasta septembris jätkas vastavatud Tallinna Tehnika Instituudis (TTI) õpinguid 51 TT ja 153 TÜ tehnikateaduskonna üliõpilast. Viimastest oli suur osa samuti endised TT üliõpilased. Uusi tudengeid võeti vastu 100. Suur osa TT juhtivatest õppejõududest (prorektor E. Maltenek, professorid T. Madisson, O. Reinvald,

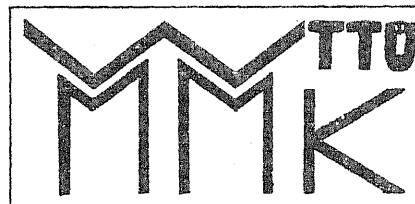
E. Jaakson jt.) töötas edasi TTI-s. TTI alustas tegevust endises TT hoones, võttes üle ka tema varad 343 000 EK väärtuses. Uusi varasid saadi 118 000 EK eest ja TÜ tehnikateaduskonnalt 75 000 EK eest. Raamatukogu päriti täielikult TT-lt.

Kokkuvõttes TT-TTÜ järjekestvuse näitajaks saame 5,5 TÜ 2,5 ja RTÜ 3,0 vastu. Seega vastus pealkirjas toodud küsimusele saab olla ainult – **1918!**

Ärgem tehkem end ise nooremaks kui oleme! Ärgem laskem end ka häirida sellest, et nelja aasta eest pidasime 50. sünnipäeva. Eks peeti ka TÜ 150. ja 350. aastapäeva ainult 34 aastase vahega või näiteks Eesti TA 40. ja 50. juubelit mõneastase vahega.

Selge, et nii tähtsa küsimuse otsustamiseks on kahe mehe arvamusest vähe. Mida arvate teie, kallid kolleegid? Ja arvama peaks ruttu, kui tahame 1993. a. pühitseda 75. aastapäeva!

Tiit Metusala,
Peeter Raesaar
(TTÜ, MKK)

Eesti Innovatsioonifond käivitub

Teaduse, eriti rakendusteaduse finantseerimist mõjutavad üha enam mitmesugused fondid. Töötavad Eesti Teadusfond ja Informaatikafond. Käesoleva aasta novembrist alustab tööd Eesti Innovatsioonifond. Kuna antud fond on uus ja ta peaks tulevikus hakkama suuresti mõjutama meie ülikooli tegevust, siis tutvustan seda lühidalt.

Innovatsioonifondi põhilisteks tegevusaladeks on:

- Eesti majanduse tehnoloogilise arengu-strateegia ja innovatsioonipoliitika väljatöötamine;
- tehnika ja tehnoloogia sihtprogrammide algatamine ja toetamine;
- majanduse tehnoloogilise arenguga seotud uurimis- ja arendustööde ning projektide toetamine;
- uue konkurentsivõimelise ettevõtluse

tekkimisele kaasa aitamine;

- tehnoloogiaalase ekspordi aktiveerimisele suunatud ürituste toetamine;
- erialase koolituse toetamine.

Fond finantseerib teadus- ja arendustööde ning projekte kas toetuste (ei kuulu tagastamisele) või laenude kujul. Finantseerimine avatakse käesoleva aasta novembrist ja selleks aastaks on juba ette nähtud 5 miljonit rubla. Järgmise aasta finantseerimise maht kuulub veel täpsusutamisele, kuid võib juba praegu öelda, et see saab olema märkimisväärne (kuigi raha pole kunagi piisavalt).

Fondi vahendeid jaotatakse ligilähedastalt järgmistes proportsioonides:

- 20% sihtprogrammidele;
- 20% uutele ettevõtetele tegevuse alustamiseks;

- 50% uurimistöödele ja projektidele;
- reservi ja fondi majandustegevusele.

Toetusi ja laene võivad taotleda nii üksikisikud, kui ka organisatsioonid. Fondi nõukogu ja selle juurde moodustatud ekspertkomisjonid peaksid hindama ka fondi tegevusvaldkondadega seotud välismajandusabi taotlusi.

Et taotleda *finantseerimist selleks aastaks* tuleb võimalikult kiiresti (s.o. oktoobri I poolel) esitada vastavad taotlused. *Välisabi* vajavad projektid *järgmiseks aastaks* tuleb esitada 1. novembriks ja nn. "rublaprojektid" novembri jooksul. Edaspidi võib projekte esitada pidevalt kvartalite kaupa.

Täpsemalt saab fondi materjalidega tutvuda teadusosakonnas hr. O. Pauluse vahendusel.

Rein Küttner

TTÜ NÕUKOGUS

17. septembril

Nõukogu eelmisest töoaastast tegi ülevaate hr. *Mäidu Ross*.

Samal nõukogul võeti vastu ka mitmeid tähtsaid otsuseid.

- **Väliskülaste vastuvõtukulude** uued tariifid kinnitati seoses elukalliduse tõusuga. Väliskülaste päevaraha makstakse järgnevalt: õppejõududele, teaduritele ja teistele töötajatele – 50. rbl., üliõpilastele – 15. rbl., saatjale – 25. rbl. allüksuse käsutuses olevate vahendite arvelt. Väliskülastele, kes viibivad TTÜs üle 10 päeva makstakse töötasu. Välislektoritele makstava loengutasu alammääraks on 25 rbl/t. Välismaistele üliõpilastele makstakse stipendiumi vastavalt EV Haridusministeeriumi poolt kehtestatud määradele. Kehtestatud tariifid kuuluvad korrigeerimisele vastavalt EV Valitsuse poolt määratava elukalliduse indeksiga.
- **Emeriitprofessori** ajutine statuut kehtestatakse vastavalt TTÜ "Õppetöö eeskirja" punktile 4.4.2. Emeriitprofessori tiitli omistab TTÜ nõukogu vanaduspensionile siirduvatele professoritele. Tunnustusena väljapaistvate teenete eest võib talle teaduskonnanõukogu ettepanekul maksta lisapensioni, mis määratakse rektori käskkirjaga. Emeriitprofessoril ei ole lisapensioni saamise puhul õigust täiendava tasu saamiseks tema poolt soovikohaselt tehtava õppe- või teadustöö eest. Võimaluse ja vajaduse korral säilitatakse talle ka tema kabinet või töökoht kateedris. Lisapensioni suurus vaadatakse igal aastal uuesti läbi.
- **Likvideeriti I ja II osakond** kui iseseisvad allüksused. Riigikaitsealane arvestus ja salajased dokumendid antakse üle personalitalitusele.
- **Kiideti heaks** EV Haridusministeeriumi käskkirjas nr. 207 12.08.91 toodud palgamaatriksi põhimõtete rakendamine kogu TTÜ töötajaskonnale ning peeti vajalikuks koostada vastav palgaeeskiri.

AMETIÜHINGUS

Ametiühingukomitee koosolekul 25. septembril tutvustas esimees **Toivo Roosimaa** kohalolijaid Põhjamaade ametiühingute tegevusega.

5. juulil 1991 võeti Eesti Kõrgkoolide Liit vastu Ülemaailmse Õpetajate Ühenduse liikmeks.

Ühenduse peamiseks eesmärgiks on hariduse väärtustamine.

Hr. Roosimaa: "Kui tahame edaspidigi olla eurooplased, peame oma ametiühingu korraldama ümber vastavalt maailmas omaks võetud kogemusele.

Ametiühingu põhiülesandeks peab saama kolme probleemiga tegelemine:

- liikmete töötasu vastavusse viimine elatustaseme miinimumiga
- võimaluste pakkumine täienduskoolituseks
- töötingimuste parandamine.

Sovjetlik arusaam, mille kohaselt ametiühingu vajalikkust tõendab tõsiasi, et iga liige saab igal hommikul ühe silgu, kuigi meri on külje all, ei kõlba meile enam."

Euroopalikuks ametiühinguks saamine

eeldab hr. Roosimaa sõnul ka **uue struktuuri** loomist, mille kohaselt praegune ühtne organisatsioon jagatakse kolmeks osaks:

- õppejõud ja teadurid
- teenistujad
- töölisel.

Teise päevakorrapunktina oli kavas TTÜ töötajatele **uute palgamäärade** kehtestamisega seonduvad küsimused. Otsustati, et palgamääramise juures viibib üks komitee liige ja kolm tuduskonna büroo esindajat.

Samal koosolekul tõstas **ehitusteaduskonna** büroo esindaja küsimuse seoses raske majandusliku olukorraga teaduskonna töötajatele toetuse määramisest suuruses 4000 rubla **kartulite** ostmiseks. Algatus on igati ajakohane ning edasiasendamist vääriv, mida näitas ka elav reageering koosolijate poolt: mitte piirduda ainult kartulitega, vaid mõelda ka porgandite, sibulate jms. ostmisele.

Ulli Sats

Koostööleping Washingtoni Ülikooliga

20. septembril kirjutas *prorektor Jüri Tanner* alla koostöölepingule Washingtoni Ülikooli Inseneriteaduste Kolledžiga. Lepingus on kirjas koostöö kõigis hariduse, teaduse ja kultuuri valdkondades. Edaspidi kavatakse läbi viia ühiseid uurimistöid koos tulemuste kirjastamisega, samuti vahetada lektoreid ja teadureid, võtta vastastikku osa konverentsidest ning võimaldada vastastikku vaba semestri veetmist sõprusülikoolis. Loomulikult kaasneb kõige sellega pidev infovahetus mõlemale poolele huvipakkuvates valdkondades.

U.S.

KÜLALISED KIELI RAKENDUSKÕRGGKOOList

30. septembrist 5. oktoobrini viibis Tallinna Tehnikaülikoolis külas delegatsioon **Kieli Rakenduskõrgkoolist**.

Külalised pidasid mitmeid loenguid ja sõlmisid kontakte ka teistes kõrgkoolides (EPÜ, Tallinna Kunstiülikool) ning haridusministeeriumis.

10. oktoobril kirjutasid TTÜ rektor prof. **Olav Aarna** ja **Kieli Rakenduskõrgkooli** rektor prof. **Udo Lampe** alla lähema aja koostööprotokollile.

Kollegid Kielist võtavad endale vahendaja rolli koos ülesandega informeerida TTÜd Euroopa Ühenduse arenguprogrammidest. Eesti kõrghariduse reaalseks integreerimiseks euroopalikku haridussüsteemi lepitati kokku korraldada 1992. aastal ühine **intensiivseminar**. Eesti ja saksa üliõpilasest koosnev grupp õpib ühe nädala Tallinnas, teise Kielis ning lõpetab kursuse eksamiga mõlema kõrgkooli õppejõududest koosnevale ühiskomisjonile. Euroopa Ühenduse maades omandab selline koostöövorm üha suuremat populaarsust, kuna loob eeldused erinevate riikide haridustaseme ühtlustamiseks.

Ülikoolireformi edasiseks arendamiseks korraldatakse koostööprotokolliga kohaselt 1992. a. **Kielis ühine seminar** teemal: "Läänemere maade ülikoolide ja rakenduskõrgkoolide areng ja koostöö". Rektor **Udo Lampe** pidas meie ülikoolis loengu teemal: "Rakenduskõrgkool ja ülikool – konkurendid või partnerid.", mida lähemalt tutvustame järgmises ajalehe numbris.

Külalised lahkusid pidades Eestimaal veedetud aega huvitavaks ja kasulikuks.

Ulli Sats

TEHNIKAFILOSOFIA TTÜ-S

niisiis – tehnikafilosofia Tallinna Tehnikaülikoolis. Alustagem väitest, et vaimutöö professionaalid (haritlased) võivad taassündival Eestimaal ka intelligentideks saada, kui tahavad.

Intelligendid kannavad omil õblukesil õlul ränkasket koormat – erilisi teadvuse-, vaimuse- ja kultuurivorme, mille raames teadvalt luuakse inimolemise uusi viise ja võimalusteloogikaid. Intelligendid on reeglina võimelised iseseisvalt ja produktiivselt suhtuma oma inimeseksolemisse, oma mõtlemisvõimesse, oma tundmis- ja tunnetustoimingutesse. Intelligendid on kõrgkultuuri(loovad) kandjad. Olemaks peavad nad võimaluste piires looma oma vaimse (ja füüsilise) "mina", oma tegelikkusenägemise, oma maailmavaate, oma isikumaailma. TPI-s kui nõukogulikus insenerivabrikus oli intelligendikssaamine ja – olemine väga raskeks tehtud.

Enesetegemiseks on oluline suuta orienteeruda vähemasti kolmes maailmas: inimise maailmas ja kahes välisilmas, ühiskonnas ning looduses. Tehnikainimene kannab nende kolme maailma üht ühisosa – tehnouniversumit. Russobolševistliku pöördtehnikasiooni totalitaarkultuur püüdis teda piirata nii, et ta muudes inimilmades tunneks ennast tulinukana. Ehk saame nüüd astuda "inimhingele insenerikultuurist" (mille "teoreetiliseks üliutoopiaks" jäi nn.teaduslik kommunism) insenerinimete hinnegkultuuri poole.

Kultuur, mida me nüüd teeme ja mis meid teeb, ei ole ühemõtteline tehnokultuur. Ta on praegu peaaegu totaalselt liigkasumi-, ta peaks olema üha rohkem öko-. Aga ta saab kindlasti ikka vähem ja vähem olema pseudosotsialismi-. Arvan, et tast tuleb kasumi-tehno-öko-kultuur.

Selline kultuur kommertsialiseerib, äristab kõik inimilmad, ühtaegu neid tehniiseerides, aga ainult otseses ja kaudses kasumimõõdus, mitte rohkem. Ja mitte vähem.

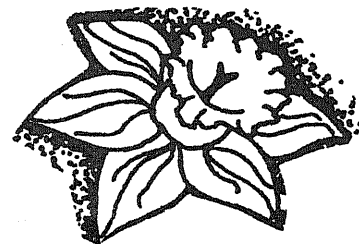
Selle kultuuri põhiinstitutsiooniks ei ole totalitaarne režiim, vaid maailmaturg, mis praegu purustab viimast olulist takistust oma teel – russokommunismi – ja mis, kui tal seda tõesti tarvis on, teeb Eestist rahvusreservaadi, kus supermoodsa ülitehnikaga tehakse peale eesti asja veel pastlaid ja parmupille, tõenäoliselt ikka ainult eesti asja.

Eht kasumikultuuris koteeritakse ja noteeritakse kõrgelt mitte ainult originaalseid paljundamiskõlvulikke üldideid, vaid ka unikaalsust, isiksuslikkust, võimet olla kõrgemal, väljaspool standartset keskpärasust, mis suhteliselt (loll-)kindalt toodab postindustriaalse massiühiskonna tavakasumit. Reprodutseerimine vajab originaali. Seetõttu võib piirepurustav "interdistsiplinaarne" intelligendikssaamine osutada kasulikuks kapitalimahutuseks. Isekasvav väärtus on küllalt nutikas mõistmaks kommerts-kultuuri inimkultuuri vormina.

Nii olemegi jõudnud TTÜ kui tehnohumanoide loova institutsiooni ideeni. Selle idee inkarneerumine tähendab aga ka eriliste humanitaaride, tehnohumanitaaride sügenemist TTÜ-s. Mitte enam rez'iimitruude nn. ühiskonnateadlaste, kelle hulka ka selle sõnumi autor vähemalt objektiivselt kuulus, mitte ka igi- edukate konjunktuuristide, kellele TPI üldiselt vastuvõetavaks olemiskoha sai, vaid selliste "ideaalnimete" sügenemist, kes tuginedes tehnikakultuuri tegelike kandjate absoluutsele enamusele, suudaksid vajalikus mõõdus avada TTÜ humanitaarkultuurile ja leida oma eneseloomise viis tehn- ja humanitaarkultuuri produktiivses vastastoomes.

Selleks tuleb TTÜ-s luua Filosoofia Õppetöö.

Intelligendiks pürgiv
PEETER LAIDO

TTÜ PROFESSOR,
EESTI TA AKADEMIK
ARVO OTS – 60

26. juuni 1991. a. jääb püsima eesti tehnika ja teaduse ajalukku kui tehnikateadlase ja juhtenergeetiku Arvo Otsa sünnipäev.

A. Ots on sündinud Sindis kooliõpetaja perekonnas, kuid lapsepõlves ja noorusaastatel elanud Viljandis, mulgid on aga Eestimaal tuntuks saanud oma töökuse, visaduse ja mulgi jonni poolt. Neid omadusi on ka juubilarile jätkunud ronimaks teaduse- ja ametiredelil üha kõrgemale.

1950. aastal avanesid juubilarile ees Tallinna Tehnikaülikooli (tolleaegse TPI) ukseid ja temast sai mehaanikateaduskonna soojusenergeetika eriala tudeng.

Lõpetanud 1955. a. TPI kiitusega, töötas A. Ots kuni aastani 1960 Eesti TA-s nooremteadurina ja juba 1958. a. kaitses ta põlevkivitölm-põletamise-alase tehnikakandidaadi väitekirja. 1960. a. valiti A. Ots TTÜ soojusenergeetika kateedri dotsendi kohale, kus jätkas ja avardas oma teadusuuringuid põlevkivienergeetika vallas, ühtlasi alustas pedagoogilist tööd. 1968. a. jõudis A. Ots tehnikadoktori kraadini, kaitses väitekirja "Soojusfüüsikalised ja keemilised protsessid põlevkivitölmkolletes". Samal aastal hakkas A. Ots juhtima TTÜ soojusenergeetika kateedrit ja ka tööstusliku soojusenergeetika teaduslabori juhtimine hakkas üha enam koonduma tema kätte. Järgmisel aastal omistati A. Otsale professori kutse, 1983. a. valiti ta Eesti TA akadeemikuks.

Kokkuvõtte A. Otsa senisest teadustööst on aukartustäratav. Ta on kirjutanud kaks teadusmonograafiat.

Eesti tulevikuenergeetika tõusmisel huviorbiiti rakendus A. Ots viivitamatult Eesti energeetika kontseptsiooni koostajate kollektiivi etteotsa. Selles, et Eesti energeetika tulevik näib praegu helegemana kui varem, on juubilaril kaalukas panus. Tema juhendamisel projekteeritav üle 100 m kõrguv tornkatel on mitmeti täiuslikum ja looduslembelisem senistest.

Õppetöös on A. Ots lugenud üliõpilastele mitmeid kursusi, nendest kõige kestvamalt termodünaamikat. selles aines on ta avaldanud originaalõpiku (1972. a.)

A. Otsa rõhus panus Eesti energeetika edendamisel lisaks kõigele muule avaldub veel selleski, et tema poeg Märt Ots sai just tänava TTÜ soojusenergeetika inseneri diplomi. Ei ole just palju neid teadlasi, kes oma eriala tuleviku eest nii igakülgse hoolt kannavad!

Arvo Ots on edendanud Eestis teadusharu, mille välispilt ei ole eriti paeluv ega ahvatlev ja mille pihta lennutatakse sagelikriitinooli igast küljest ning kus porkuvad kokku erinevad arvamused. Seda enam tuleb hinnata A. Otsa visadust ja järjekindlust, millega ta on edendanud Eesti energeetikat. Soovime, et tal jätkuks veel paljudeks aastateks teotatet ja värskaid ideid.

Kolleegid TTÜ soojusenergeetika
kateedrist ja teaduslaborist

REKTOR O. AARNA KÕNE 2. SEPTEMBRIL 1991. AASTAL IMMATRIKULATSIOONIAKTUSEL

Kolm on kristlikus kultuuripildis maagiline arv – kolmainus. Seetõttu tahaksingi analüüsida mõningaid meie jaoks tänase päeva kontekstis olulisi mõistekolmikuid.

Kõigepealt suhted kolmnurgas **kultuur, haridus, ülikool**. Teatava tinglikkusega võib meid ümbritseva maailma jagada looduslikuks (Jumala või teiste väljaspool inimest seisvate jõudude loodud) ja tehisklikuks – inimese loodud maailmaks. Demokraatliku ettekujutuse kohaselt tähistatakse kogu **tehisklikku maailma** ühe sõnaga **kultuur**, kuigi üpris laialt on levinud arusaam kultuurist kui inimkonna vaimse loomingu vahetust tulemustest, sinna kuuluvad kunst, muusika, kirjandus, teadus. Lepime kokku kasutada sõna kultuur tema laias tähenduses. Sellisel juhul kuuluvad kultuuri mõistesse nähtused nagu tehnika, majandus, riik, ühiskond ja teisest küljest saame rääkida tehnikakultuurist ning paljudest teistest kultuuridest lisaks traditsioonilistele vaimse kultuuri liikidele ja rahvuskultuuridele.

Teadus on aga see osa vaimsest kultuurist, mis püüdleb meid ümbritseva maailma kohta käivatest teadmistest süstemaatilise, tervikliku ja tõese pildi loomisele. **Haridus** omakorda on see osa kultuurist, mis on kättesaadav konkreetsele indiviidile. Seega siis, haridus on indiviidikeskne mõiste, kultuur aga mitte. Haridusel on igapäevaks meist täita kahesugune roll – passiivne ja aktiivne. Haridus tema passiivses rollis võimaldab meil ümbritsevat maailma, nii looduslikku kui ka tehisklikku võimalikult adekvaatselt mõista. Haridus tema aktiivses tähenduses võimaldab meil aga seda maailma, õigemini tema teatavaid osi sihipäraselt muuta. Siit võiks järeldada, et tehnika- ja majandusharidus annavad inimesele “akna” vastavatesse ümbritseva maailma valdkondadesse nii passiivse kui ka aktiivse suhtluse tasemel.

Milline on selles mõistetesüsteemis *ülikooli koht*? Ühe sõnaga

õeldes – eriline. Aktiivne suhtlus vaimse kultuuri valdkondadega, kaasa arvatud teadus, tehnika- ja majanduslooming, on intelligenti pärisosa. Ülikool on aga intelligenti kui ühiskonna eliidi kujundamise ja taasloomise asutus. Ülikool erineb teistest koolidest selle poolest, et ta ei piirdu vaid kultuuri vahendamisega. Nii nagu ujuma on võimalik õppida vaid vees, nõuab intelligendiks saamine vahetut osalemist vaimses loomingu, olgu selleks teadlase, muusiku, kunstniku, inseneri, kirjaniku, ökonomisti või arhitekti töö.

Täitmaks seda funktsiooni on ligemale tuhandeaastase ajaloo jooksul välja kujunenud ülikool kui kolmainus – õppeasutus, teadusasutus ja akadeemiline kogukond. Õppimine ülikoolis, eriti tema kõrgematel astmetel sarnaneb üsna vähe teile seni tavapärasega. Õppimine ülikoolis on eelkõige sihiteadlik töö enda, oma loovuse arendamisel, mille kõige viljakamaks vormiks on vahetu osalemine inseneri-, ökonomisti- või teadustöös.

Akadeemilise kogukonnana on ülikool ise demokraatliku ühiskonna vähendatud mudeliks oma võimude kolmainuse – seadusandliku, täidesaatva ja kohtuvõimu ning nende lahusega. Sama võib öelda ka akadeemilise kogukonna selle osa – üliõpilaskonna kohta, kuhu teie kuuluma hakkate.

Kõik eelõeldu oli üldine, ajatu ja abstraktne. Mil määral tänane TTÜ on valmis Eesti ühikonnas tõelise ülikooli rolliks? Kaugelt mitte selle sõna täies mahus. Aga me peame ja suudame selles sihis liikuda, kui teadvustame eesmärgi ja kavandame ühiselt tee selle poole.

Eesti ühiskond vajab eliiti ja selle nimel ei tohi keegi meist jõudu säästa.

Jõudu ja visadust sellel teel!

(A valdatud lühendatult)

PIDULIK IMMATRIKULATSIOON 15. SEPTEMBRIL 1936. AASTAL

Tallinna Tehnikainstituudi (alates 1938. a. Tallinna Tehnikaülikool) üliõpilaste esimene pidulik immatrikulatsioon sündis 15. sept. 1936. a., pärast Instituudi pidulikku avaaktust. Meie *alma mater* ajaloo põhjalikus koguteoses (vt. Tallinna Polütehniline Instituut 1936–1986 “Valgus”, Tln. 1986, lk. 51, II verg, read 9–35) kirjeldatakse mõlemat sündmust päris kokkusurutule, argiselt ja mõndagi maha väikides.

Allakirjutanu püüab käesoleva kirjutisega täiendada juubelikogumiku koostamise poliitilises situatsioonis (1984–1986!) lubatud nappi ühekülgset informatsiooni immatrikulatsioonist osavõtnud noore poolt nähtu ja kuulduga üldmõeldud ajaloolisel päeval TTI peahoones Koplis.

Arusaadavalt pole võimalik ligi 55 aastat hiljem toetuda ainult oma mälule. Olgu siis samas tunnistatud, et sündinu värskendamiseks on abimaterjalina kasutatud ajalehtede “Uus Elu” ja “Päevaleht” (mõlemad sept. 1936) materjale. Väljavõtteid esinejate kõnedest on võetud juba harulduseks muutunud raamatust: “Eesti Vabariigi Tallinna Tehnikaülikooli Aastaraamat I (Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus, 1939. a.)

Sündmuspaik – TTÜ peahoone Koplis oli minule tuttav n.ö. keldrist torni vee-mahutini. Selles majas möödusid mu tehnikumiaastad (nn. Nurmiste tehnikum) 1935. a. kevadeni. Võib julgelt öelda, et pingelistel sisseastumiseksamitel 1936. aastal (need toimusid samas ruu-

mis, kus allpool kirjeldatud pidulikud sündmused) “aitasid kodused seinadki kaasa”.

Nüüd oli paene peahoone seatud pidurüüsesse.

Tornis lehvits soliidsete mõõtmatega rahvuslipp, sissepääsu ja koridore (muide enamik majast oli värskest remonditud) kaunistasid loorberipuud. See sündmus oli pidupäevaks kogu Kopli poolsaarele. Tramm kui ainuke ühiskondlik liiklusvahend oli kaunistatud lipukestega, lipud lehvitsid ka Kopli hoonetel.

Kella poole kaheteistkümneks oli TTI peahoone Paljassaare-poolne suur saal (praegune aud. A-X-322) rahvast tulvil (vajalikud eeltööd – kõnetool, toolid ja kaunistused jm. oli kohale paigutanud

rektori poolt kutsutud tudengite initsia-tiivgrupp juba eelmisel päeval).

Saali sisenedes paiknes vasakul kõrgete loorberipuude vahel tammine, kolme sektsiooniga kõnetool – kateeder, mille kummalgi tiival sihvakad küünlajalad. Kateedri ees roheline kaleviga kaetud laud immatrikuleeritavate legitimatsioonikaartide matrikilitega ja sündmuse pidulikkust tähistav küünlajalg süütamist ootavate küünaldega.

Mäletan ruumi imepärasest valgusküllusest, mida akendele lisaks andis päikeselisel päeval klaasist katuslagi (nüüd juba ammu asendatud plekisega) ja "Eesti Kulturfilmi" jupiteride valgus.

Külaliste tooliread paiknesid piki saali, esimesed aukülalistele, edasi õppejõududele teistest õppeasutustest: Tartu Ülikoolist, Tallinna Tehnikumist (1920) jm. ületulnutele ning lõpuks vastuvõtuksamid sooritanud õnnelikele sissepääsnutele.

Aukülalisteks (lisaks TPI ajaloos nimetatutele) olid EV Valitsuse peaministri asetäitja *K. Eenpalu*, ministrid *O. Sterbeck* ja *J. Müller*, vaimulikkonna juhid piiskop *H. B. Rahamägi* ja metropoliit *Aleksander*, EV Kaitsevägede kõrgemast juhtkonnast kindral *N. Reek*, kolonel *A. Kasekamp* jt.

Saal oli ootel. Süüdati küünlad. Peagi kuulutasid fanfaarid riigivanema saabumist. *Riigivanem Konstantin Päts ilmus saali kaitsevägede ülemjuhataja kindral J. Laidoneri, haridusministri kol. A. Jaaksoni, kaitseministri kindral P. Lill ja TTI rektori prof. P. Kogermani saatel.* Orkester mängis hümmi.

Püüdsin eesseisjate vahelt riigivanemat jälgida, esimest korda nii lähedalt. Prof. Kogermaniga võrreldes lüheldane, kõrge laubaga, madala halli juukse piirdega, piltidelt juba tuntud tugeva suupartiiga.

Prof. Kogerman suunas kõrged külalised esirea toolidele. Pidulik aktus algas tolleaegse kombe kohaselt vaimuliku talitusega, mille juhatas orkester sisse koraaliga. Järgnesid piiskop H. B. Rahamäe õnnistussõnad, lühike kõne ja pühitsussõnad: "Et see mida Jumal õnnistab on õnnistatud igavesti, siis pühitsen mina selle maja meie Riigivanema otsusel Eesti Vabariigi Tallinna Tehnikainstituudiks Isa, Poja ja Püha Vaimu nimele." Pärast piiskoppi astus kateedrile metropoliit Aleksander. Ta ütles: "...oleme rõõmsad, et meie vabariik on saanud rikkamaks selle uue üli-tähtsa ja tarviliku kõrgema õppe-asutusega". (Tsitaadid sõnavõttudest nüüd ja edaspidi on pärit juba märgitud TTÜ aastaraamatust I).

Järgnes *rektori avasõna*, milles andis põgusa ülevaate kõrgema tehnilise hariduse korraldamisest alates 1918. aastal alustatud kõrgematest tehnilistest kursustest kuni avatava Tehnikainstituudini välja..., "kus ootamatult palju oli neid, kes tahtsid pääseda Instituuti. Kahjuks Instituudi Valitsus ei saanud rahuldada kõikide soove. Võin rahuldustundega konstateerida, et nende haridustase, kes siia pääsesid võistluseksamitega on väga rahuldav". Edasi peatus ta Instituudi senisel organisatsioonilisel tegevusel ja lõpetas: "Võime praegu Instituuti võrrelda laevaga, mis on valmis vetelaskmiseks. Kapten ja juhtkond on olemas, laev võib alustada proovisõitu, kuid laevas endas jätkuvad veel viimistlustööd. Selle tõttu tohin täna paluda kõrgealulist Riigivanemat avada meie õpetegevust avasõnaga sellest kateedrikt, millelt meie kirikupead õnnistasid meie asutist, aga kust ei kõnelenud veel ükski õppejõud". Aplaus saatis rektori, kui ta kõnetoolist suundus riigivanema poole. Tugev aplaus võttis vastu kõnetooli mitte just nooruslikult sammuva riigivanema. Tema kõnet kuulamast segas mind esialgu piinav uitmõte: kas tõesti see ilmselt vananev mees kõnetoolis oli üks nendest vähestest, kes oma julge algatusega ja tahtejõuga pani liikuma eesti rahva, tahtma võimatut, mida enamik polnud osanud unistadagi: kiskuda lahti Vene hiiglasest? Mille tagajärjel isandarahva poolt vähearenenud ja sulasteks peetute hulgast vaevalt kuuetekümne rahuaastaga vallandusid jõud, mis löid nüüd Rahvasteliidu liikmeskonnas tunnustatud väikeriigi, kellel arenev majandus, oma väljaspoolgi tuntud vaimuinimesed ning olümpiastaadionil silmapaistavad jõumehed.

Kuid jälgigem pisteliselt riigivanema kõnet, milles esialgu heideti tagasipilk sõnajärgses Euroopa arengule ja jätkati: "Kui me nüüd näeme esimesi paranemissamme Euroopa rahvaste seas ja kui me neid analüüsime, siis peame tunnustama, et tõepoolest suureks abinõuks rahvale töö ja leiva admisel on olnud tehnika.... Need rahvad, kes ei suuda seda uut abinõu oma elus tarvitada, jäävad maha, ja ma ütlen – neid ähvardab sama hädadaht, mida nägime ühe rahva elus, kes aastatuhandeid omas suurt ja rikkast maad, kes aga ei suutnud kultuuri ja tehnikat oma maasse tuua ja selle tõttu langes." (Mõeldud on Tsaari-Venemaad, kuid kõlab ka tänapäeval päris värskelt). "...Meie väike rahvas, kes oleme oma kodumaa pinnal oma poegade ja tütarde vere ja vahvusega enestele riigi kätte võidelnud ning oleme oma maa vabaks teinud, ka meie ei tohi jääda ootama, kuni

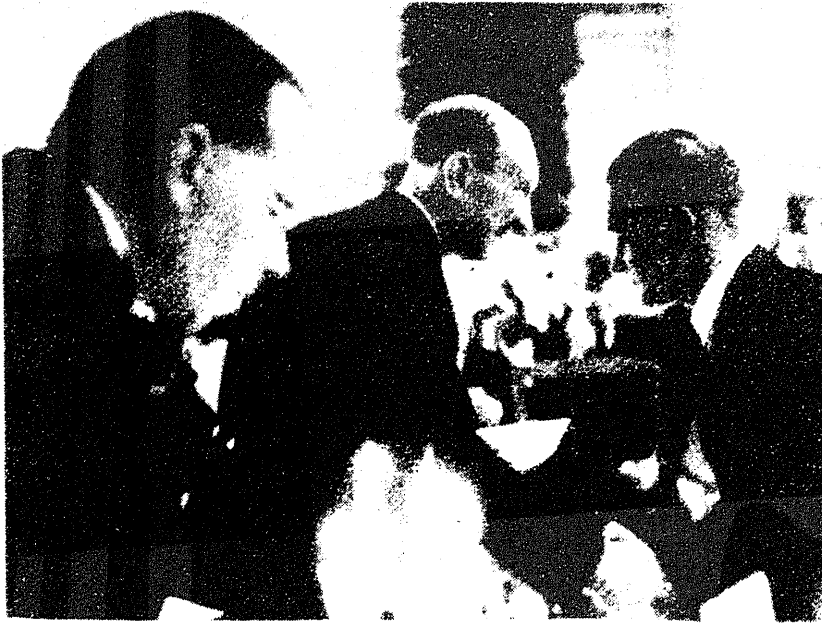
teised rahvad, kes tehnikas hiigelsammudega edasi lähevad, meist üle astuvad.

Käesoleva kirjutuse autori vahemärkuse-na olgu öeldud, et mitte kõik ei pooldanud tehnikakõrgkooli loomist Tallinna. Osa intelligentsist vaatas kiivalt teise kõrgkooli tekkimisele, mis võis nõrgendada Tartu Ülikooli, kuna viis ära tuntud vaimuinimesi Tallinna. Tuntud oli "Tartu vaim", mis oponeeris Konstantin Pätsi sisepoliitikat.

Sellest ei lähe mööda riigivanem ka oma tervituskõnes: "...Etu on kiiresti edasi läinud aga ta peab veel kiiremini edasi minema. Me peame võimalusi andma rahvale edasi minna ja sammu pidada teiste kultuurrahvastega. Nendeks ülesanneteks on eesti rahvas selle asutise loonud ja mitte selleks, et vägikaigast vedada vana ülikooliga, kelle vastu meil kõigil on suur lugupidamine ja kellele meie, kes oleme sealt läbi käinud, südamest kuni hauani tänulikud oleme. Ei, see asutis peab teist teed käima, rühkima uut radadel ja väärliseks kaassammujaks kujunema Tartu Ülikoolile." Vahemärkuseks tuleb öelda veel seda, et tol ajal esines nurinat ka Instituudi geograafilise paigutuse kohta Tallinnas.

Riigivanem jätkas "...Kui saatus on selle asutise asetanud siia poolsaarele ja kui ta juurde ei vii korralikku teed ja ümberringi on näha lagunenu majalobudikke, siis kerkib meelde, et kõik siin tehnika abil peab tõusma paremale järjele... Selleks Instituut ongi, et niisuguseid väikesi takistusi kõrvaldada."

Järgnes Instituudi rektori prof. **Paul Kogermani** pikem aktusekõne teemal "Tehnika ja kultuur". Seda ülimalt huvitavat teaduslik-filosoofilist ettekannet kuuldes aimasid, et kooliaeg selles hoones on möödas ja seisad millegi täiesti uue ees. Kõne lõpetades tõi kuulajale ääretult sümpaatseks muutunud rektor argipäeva tagasi: "Kõiki neid seisukohti arvesse võttes võiksime öelda, et kui kõrgem õppeasutus on paigutatud sellesse miljöösse, kus tal on võimalus alati kontakti saada tegeliku elu ja tööstusega, on kõik eeldused ta arenguks olemas... Kui meie Tallinna tehnikainstituut suudab kaasa mõjuda meie kodumaa energeetilise taseme tõstmisele, kui ta suudab anda noortele seda ülekanalitegurit, et nad kohe oskaksid kohastuda tööstuses ja kujuneksid väärtuslikeks tööstusjuhtideks, samal ajal ka ausateks, siis on ta olemasolu õigustatud". Rektori kõne võeti vastu kauakestva aplausiga. Algasid tervitused. Esitame nendest vaid need, mis 1986. a. väljaantud juubelikogumikust arvatavasti kõrgemalt poolt saadud kor-

Pidulikul aktusel annavad matrikleid kätte rektor P. Kogerman ja prorektor E. Maltenek.

ralduse tõttu välja jäid. Need olid esmalt Eesti Vabariigi kaitsevõgede ülemjuhataja kindral Johan Laidoner. Ta sammus kõnetooli erksalt, sõjameheliku rühiga. Lühikeses kõnes ütles ta, et "meil kaitsevõelastel on eriti suur huvi selle vastu, et meil Eestis on asutatud iseseisev kõrgem tehnikaõppeasutus". Ta lootis, et kaitsevõe kõrgematel õppeasutustel tekib tihe koostöö avatava Tehnikainstituudiga ja teatas ühtlasi, et "praegu on asutamisel kaitsevõe sõjaline tehnikakool, kavatsuse teostamine oli võimalik ainult selle järele, kui oli otsustatud asutada Tallinna kõrgem tehniline õppeasutus".

J. Laidoneri ligi 55 aastat tagasi peetud tervituskõnest koorus ka ülemjuhataja kui poliitiku nii tänapäevaseks tunduv mure: "Praegusaja moodne riik ei saa kuidagiviisi rahulikult elada, kui riigi elanikkonna rahvakihtide keskel valitsevad laialikiskuvad voolud ja lahkuminekad... Kõik rahva juhtivad tegelased ja jõud peavad püüdma liitumisele, üksteise tundmaõppimisele, arusaamisele ja kaastöötamisele". Küllap mõeldi siin ühelt poolt vabadussõjalaste liikumise lõpetamist ja autoritaarse riigikorra poole suundumist tingitud vastuolusid haritlaskonnas.

Kõnet lõpetades lootis kindral J. Laidoner, et "siit tulevad välja mehed, kes aitavad kaasa meie riigikaitse töös". Hea mulje jättis meie kaitsevõgede ülemjuhataja. Märkida tuleb ka tolaeagse haridusministri kolonel A. Jaaksoni esinemist. Tõtt-öelda polnud me noored siis veel harjunud kiidukõnedega kõrge-

tele ülemustele. Tervituskõnes räägiti, et "kõik takistused ja raskused Instituudi avamise teel võideti tänu riigivanemale. Riigivanem jälgis kõige suurema huvi ja armastusega ja tähelepanuga Instituudi loomist. Riigivanema toetusel võib edasine töö julgelt areneda..." Vaevalt viis aastat edasi ja algas nüüsguse stiili kasutamine aastakümneteks, aga hoopis teistsuguse rahva suus! Märkimisväärne ka teisi esinejaid kellest enamik 1940. a. kehtestatud režiimi ohvriks langenud. Need olid: Tallinna abilinnapea A. Uuesson, kes tervitas ka inseneridekoja poolt, pr. J. Steinman Kodumajanduskoja nimel, A. Tõnisson töösturite poolt, Tallinna tehnikumi (1920. a.) õpetajaskonna ja õpilaste poolt dir. V. Päss. Tervitajate hulgas oli ka Saksa Kultuurvalitsuse esimees H. Vrangell.

Tervitused lõppenud, saatis rektor Vabariigi Valitsuse juhid ja saatjaskonna kohalviibijate aplausi saatel saalist välja, enamik pidulikust aktusest osavõtjaid lahkus. Ruumi jäid peamiselt immatrikuleeritavad. Tekkinud vaheaga aitas sisustada orkester. Meelde on jäänud L. van Beethoveni mõjukas avamäng "Egmont".

Pidulikkude immatrikulatsiooni ootama jäänute koosseis oli päris kirju. Siin oli neid, kes polnud suutnud lõpetada Tallinna Tehnikumi (1920. a.), Tartu Ülikooli tehnikateaduskonnast üle tulnud (kõige arvukamalt), endisi üliõpilasi (vahepeal eksmatrikuleeritud Tartu Ülikoolist). Tallinna Tehnilistelt Kursustelt üle tulnud, muudest kõrgematest õppeasutustest tulnud ja muidugi sajapealine võistluseksamitega sissepääsnute grupp. Nagu loetelust arvata võib oli TI

üliõpilaskond vanuseliseit väga erinev. Oli kolmekümneseid, oli 17-18-19 aastaseid. Ka võistluseksamid sooritanud ei tulnud kõik otse abituuriumist. Tol ajal oli kaitsevões teenimine üldkohuslik. Et see "karistus" ei tabaks keset õppeaega võimaldati abiturientidel kaitsevõeteenistusse astuda enne kehtestatud vanusepiiri (20. a.) vabatahtlikena. Viimastele kestis vastutulekuna sõjavõeteenistus vaid 10 kuud. Niimoodi tegi ka allakirjutatu läbi Eesti Vabariigi "kroonu", pääses sellest järgmise aasta kevadsuvel, nii et aega jäi eksamiteks ettevalmistumiseks. Võin öelda, et 10 kuud sõjavões oli päris vajalik kõrgkooli ettevalmistumiseks. Mis puutub soolisse koosseisu, siis esialgses nimekirjas oli ainult 12 naist.

...Saabusid rektor, prorektor prof. Evald Maltenek ja abilisi rektori kantsleisid.

Algas pidulik immatrikulatsioon. Saalis särasid küünlad endiselt. Lühikeses kõnes pidas rektor. Ähmaselt on mees tema pöördumine tudengite poole: "Teie olete õnnelikud seisukorras, sest saate kaasa elada uue õppeasutuse avamisele, mida järgnevad enam ei saa... Elage, kasutage noorust ja jaotage kasulikult oma aega!" Kõik, ei rohkem õpetussõnu!

Immatrikuleeritavate nimed hüüti välja tähestikulises järjekorras nagu seda võib lugeda "Aastaraamat I" lõpust. Prorektor Maltenek andis kätte legitimeerimiskaart-matriklid, rektor õnnitles, surus kätt ja vaatas silma.

Osa väljahüütutest polnud kohal. Selle tõttu sai esimesena matrikli Leonid Allikas – nüüdne ehitusteaduskonna dotsent. Väljahüütusest on palju praegu (või olid päris hiljuti) TTÜ teenistuses (Edgar Arumeel, Harri Korrovits, Aina Kuuste-Piksarv, Heinrich Laul, Roman Ott, Aadu Ritso, Valter Raidna, Nikolai Stšeglov, Konstantin Tippe, Heinrich Vilbok, Paul Plakk, Evald Piksarv ja alalakirjutanu). Tugeva aplausi sai esimene naisüliõpilane Valve Kamsen-Kikas – kauaaegne ehitusteaduskonna õppejõud.

Pidulik immatrikulatsioon 15. sept. 1936. jõudis lõpule. Esialgu nagu ei teadnudki, mis edasi saab. Siiski, välja minnes leidsid ühelt mustalt tahvliit paberisideleid: algan oma loengutega "...", kuupäev, allkiri. Nii see tollal algaski.

Juhan Toomaspoeg
(Johannes Tomson)

Matr. nr. 341
27. aug. 1990

(Avaldatud lühendatult)

IN MEMORIAM

prof. HEINRICH LAUL
(05.03.1910 – 16.04.1991)

*Külm kure kisa kustus
kevadises kajas
ning lõpmatuses lähetatud Jõud
viis vaimult visa Hinge
küsimata nõu,
kas jätkub jõudu jätta
ihaldatud ilma
katkestada kujunenud tööd
ning vastu võtta Hinge
Igaviku ööd.
Kesk kuldseid tuulemühas
mälestavaid mände
Me langetame austusega pead,
et mõista Sinu Elu
rahunenud Rände
ja mõtestada sinu loodud Read.*

Need read tõi paberile kurb teade 16. aprillil. 23. aprillil avaldasid Heinrich Laulule viimset austust kolleegid Tehnikaülikoolist ja Teaduste Akadeemiast, terve põlvkond ehitusinsener – tema õpilasi, meie kultuuriavalikkus. Oli ta ju meie tehnikakultuuri ühe silmapaistvama esindajana mõtte ja käega püstitanud endale mälestusmärgid "Estonia" teatri ja kontserdisaali ning Laululava näol, saanud raudbetooni alal tuntuks kaugel väljaspool kodumaa piire ja kirjutanud end kultuurilukku meie kultuurilehes. Tema tööd ületavad talle antud aja...

Ligi pool sajandit on Heinrich Laulu elu seotud Tallinna Tehnikaülikooliga. Me teame täpselt tema eludaatumeid ja ametikohti, kuid ometi – kes ta oli ülikoolile, ehitusteaduskonnale ja eriti ehituskonstruksioonide kateedriks?

Enne sõda oli ta legendaarse prof. O. Madissoni peaassistent. Pärast sõda jätkas ta pingsa inseneritegevuse kõrval ka õppejõuna. 1947.a. sai ta prof. O. Madissoni järglasena ehitusteaduskonna dekaaniks ja 1950.a. (pärast O. Madissoni kodanlikuks natsionalistiks kuulutamist ja ülikoolist eemaldamist) ka ehituskonstruksioonide kateedri juhatajaks. Need olid pimedad aastad. H. Laul dekaanina ei läinud kaasa üldise demagoogiaga. Tema välkkiired vastureageeringud ja oma tõe kartmatu esitamine sisendasid kolleegidesse optimismi, panid närveldama tollased kutsutud-seatud. Oma huvitavate loengute, sõbraliku hoiaku ja mitmekülgsede huvidega inimesena oli H. Laul tudengite seas äärmiselt populaarne. Oli kujunenud suure külgetõmbejõuga omapärane isiksus, nii

omanäoline, et parimates aastates ja vahepeal doktoriks saanud dekaan "tuli asendada võimekamaga"...

Kateedrijuhatajana asus H. Laul endise "ühemehe kateedri" asemel looma meeskonda. Ta õhutas-innustas kõiki töstma oma kvalifikatsiooni ja näitas ise suurepärasest eeskujut. Kui mitmepalgeline kateeder oli saavutanud märkimisväärse taseme, oskas H. Laul minana olla väiksem kui meie. Seda suudavad vähesed.

Oma kõrgetest tiitlitest hoolimata oli Heinrich Laul nii reaalne insener kui veel olla saab, kuid ometi hõljus tema vaim tihti kusagil muusade mail. Ta võis vaimustuda Shakespeare näidendeist ja Agatha Christie kriminullidest, sukelduda tundideks süvamuusikasse, arutleda elufilosoofia üle ja olla seejuures ka spordifanaatik.

Tema kirbevoitu nali jäi mõnelegi tabamata või tundus karedana, kuid Heinrich Laulu tundeskaala oli väga lai – see ulatus kõvast sõnast kuni heldimuspisarani.

Aeg hindab inimesi, ajamerre settivad me tööd ja teod.

Heinrich Laulust on saanud legend.

Kolleegid ehituskonstruksioonide kateedrist

(Käsitõlk on toodud toimetusse 22. 04. 91.)

dots. HEINRICH VILBOK
(18. 04. 1917 – 12. 07. 1991)

12 juulil 1991. aastal lahkus Eesti keemikute perest Tallinna Tehnikaülikooli anorgaanilise ja analüütilise keemia kateedri dotsent Heinrich Vilbok.

Heinrich Vilbok sündis 18. märtsil 1917. a. Järvemaal Väätsa vallas Lõõla külas Raba talus. Sealt on pärit ka tema visadus, tööarmastus ja tõsine ellusuhtumine. Lõpetanud Paide Ühisgümnaasiumi astus ta 1935. a. Tartu Ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna keemiaosakonda. 1936. a. jätkas ta õppimist Tallinna Tehnikaülikooli keemiaosakonnas, mille lõpetas 1944. a. Pärast tehnikakandidaaditöö kaitsmist omistati talle 1954. a. dotsendi kutse. Aastatel 1961–1971 oli ta anorgaanilise ja analüütilise keemia kateedri juhataja. Pidades vastu segastele aegadele on ta olnud Tehnikaülikooli järjepidevuse hoidja selle al-

guspäevadest alates.

Dotsent H. Vilbok oli väga kohusetruu, nõudlik ja õiglane pedagoog. Loengumaterjali suurepärase tundmine, oskus ja väsimatus seda edasi anda koos katsete demonstreerimisega on jäänud alati tiseks tema õpilaste teadvusesse.

Laboratooriumis paistis silma tema eriline nõudlikkus korra ja töökultuuri suhtes. Tema tõi meie ülikooli keemikultuuri, istutas oma kolleegidesse ja üliõpilastesse nõudlikkuse ning lugupidamise oma kutse vastu. Töövõtted, mida nõudis dotsent H. Vilbok on jäänud elavana kõikide tema õpilaste südamesse ja see vaim ei vanane.

Üliõpilaste atesteerimistel on olnud positiivseks näitajaks dotsent H. Vilboki eksamil väga hea hinde saamine.

Nii meil kui ka väljaspool Eesti piire tuntakse tema õpikuid: "Kvalitatiivne poolmikroanalüüs", "Mahtanalüüs", "Harjutusi anorgaanilises keemias" jt. ning paljusid meetodilisi juhendeid. Ta on retsenseerinud paljusid keemia õpikuid ja enamikke Eesti Entsüklopedia keemiaalaseid artikleid.

Tema paljudest teaduslikest tööst võiks nimetada Eesti klaasiliivade uurimist, tööd ioonvahetuse ja ioonitide kasutamise alal, kõrgtemperatuurilise raua-terase korrosiooniprotsessi kemismi uurimist, mitmete keemilise analüüsi meetodite väljatöötamist, struktuuri uurimisi jne. Tema teaduslikud tööd on kahel korral hinnatud Vabariigi preemiaga.

Dotsent H. Vilbok oli eriti silmapaistvate võimetega analüütik ja pedagoogina tunnustatud autoriteet Vabariigi kõrg- ja keskkoolide õpetajate hulgas. Alati oli ta nõus konsultatsiooni andma nii kolleegidele kui ka teistele abivajajatele.

On saanud professor Paul Kogermani mälestusmedali ja olnud kaua aega Tallinna Tehnikaülikooli Keemia Seltsi organisatsiooni juhatuse liige.

Keskkooli orkestris puhus ta metsasarve ja spordialadest harrastas ta võrk- ning korvpalli. Üliõpilaseorganisatsioonidest kuulus ta korporatsiooni "Leola".

Kahjuks viis kuri haigus ta Pärnamäele enne oma eluunistuse, Eesti Vabariigi, taassünni saabumist.

Keemikute pere nimel

**Anorgaanilise ja
analüütilise keemia kateeder.**

HR. AKSEL KIISS: "Õppige inglise keelt!"

Lehekuu alguses oli Tallinna Tehnikaülikooli rahval külas USA mikrolaine-technikat tootva firma "MITEQ" president hr Aksel Kiiss koos oma abikaasa pr Helle Kiissiga, kelle hooleks "MITEQ"-is on toodangu tutvustamine ja reklaam. Sedakorda taheti tutvuda Tallinna Tehnikaülikooli õppetasega, vaadata siin ringi ka selle pilguga, kuidas oleks võimalik kodu-estlastest insenere ja inseneride koolitajaid praktiliselt aidata. Hr Kiiss pidas Mustamäel ka loengu mikrolaineil töötava sidetehnika väljatöötamisest ja arengust.

"Mikrolained" — see sõna kõditab viimasel ajal mõnusalt paljude lihtsate eestlaste kõrva. Üht teist teatakse meie väikesel maal mikrolaineahjudest, ka näiteks satelliittelevisioonist. Selle peale, et sattelittside võib toimida ja toimib nendel samadel mikrolainetel, tulevad vähesed. Asjatundmatu võib hooilt arvata, et eestlased ei ole veel sellise kitsama alaga nagu mikrolaineside veel tegeleda jõudnud. Ometi on juba 1969. aastast alates, alguses veidi vaikselt viimasel ajal aga üha võimsamalt Suures Maailmas häält teinud mikrolainetehnikat tootev ja ka välja töötav firma "MITEQ", mille president on eestlane. On valdkondi, kus sellel firmal pole praegu maailmas konkurenti — näiteks teatud liiki võimendid. Algus oli pr. Helle Kiissi sõnutsi nagu ikka keeruline — firma alustas kehvadest oludest, nõ keldrist, kõik tuli otsast lõpuni ise teha, tuli ise ennast maailmale tutvavaks teha. Võib olla on natuke aidanud ka eestlaseks olemine: Ameerikasse jõudes tuli kohe usinalt õppima hakata, ehk usinamalki kui ameeriklastel. Tuli tööd teha, et edasi jõuda...

Hr Aksel Kiiss: "Lahkusin Eestist 1944. aastal. Olen sündinud Alatskivil, käinud ka Alatkivi algkoolis. Gümnaasiumi lõpetasin Saksamaal 1948. aastal, ülikooli juba Ameerikas. Viis aastat töötasin Belli telefonilaboratooriumis, seejärel ühes suuremas kompaniis. Aastal 1969 lõin oma kompanii. Tegeleme peamiselt selliste mikrolainetehnika komponentide ja süsteemidega, mida kasutatakse kaugside. Meie firmal on umbes 290 töötajat ja meie läbimüük aastas on umbes 30 miljonit dollarit. Umbes 50 protsenti meie tööst läheb välismaale: müüme oma toodangut Lääne-Euroopasse, Jaapanisse — peaaegu üle terve Lääne-

maailma. Ida poole pole me veel midagi müüa saanud, see on meie valitsuse poolt keelatud. Peame alati saama loa, et midagi eksportida. Meie töö on teatav sõjaline tagapõhi. Koostööd Eestiga on praegu väga raske ennustada. See oleks võimalik kui Eesti oleks vaba oma praegustes piirides."

"MITEQ"-il on välisesindajad 30 riigis. Igal aastal on "MITEQ"-i toodang väljas maailma erinevates paikades umbes 20 korral. Näitusi kujundab ikka pr Helle Kiiss. Tema on kujundanud ka "MITEQ"-i firmamärgi, ühtaegu lakoonilise ja soliidse...

Pr. Kiiss: "Näitusi korraldame tõesti igal pool maailmas: Tokios, Brasiilias, Hongkongis jne, muidugi Ameerikas... Näituste kujundamine on äärmiselt huvitav ala. On natuke raskusi tekkinud sellega, et kogu aeg laiendan oma tegevust — mul ei ole ülemust või õpetajat, olen pidanud omal käel alustama ja toime tulema. Mul on firmas, nagu öeldakse, mitu mütsi, peamiselt kuulub minu alla meie võimalikele kundedel selgeks tegemine, et kusagil New Yorki lähedal on üks firma, kes teeb toredaid asju ja et ollakse nõus neid müüma. Avaldame igal kuul

reklaame viies ajakirjas. Kulutame ainult ajakirjanduse peale, need on muidugi väga spetsiifilised ajakirjad, umbes 300 tuhat dollarit aastas."

Pr Kiiss arvab, et meie juures siin Eestimaal pole reklaam eriti kõrgesse tähtsusesse jõudnud kuna ei ole konkurentsi. Niipea kui see tekib, märgatakse kohe, kuidas peab oma toodet inimeste silmis kõrgemale tasemele tõstma. Viimati oldi Eestis suvel. Kiissidele tundub, et suvest saati on olukord Eestis pisut halvemaks läinud. Aga Tehnikaülikoolis?

Hr Kiiss. "Olen kindel, et teoreetiliselt olete päris kõrgel tasemel, aga teil puuduvad võimalused teooria rakendamiseks praktiliselt — vähemalt mikrolainetehnikas. Mõõteaparatuur on väga vananenud. Need mida teil kasutatakse olid meil 30–40 aastat tagasi."

Mida võiks soovitada praegustele tehnikatundengitele?

"Mina soovitaksin õppida inglise keelt, inglise keel on ülemaailmne keel meie tehnoloogias. Teiselt poolt soovitaksin kontakti võtta Ameerika ülikoolidega ja ... õppida kõvasti."

Indrek Treufeldt

Firma MITEQ president Aksel Kiiss ja reklaamidirektor Helle M. Kiiss raadiotehnika kateedris

Kas televisioon võib õpetada?

"Jah. Ja isegi paremini kui päris elus õpetaja," vastas oma loengus hr Arvo Leps. Hr Leps on lõpetanud Illinoisi Ülikooli ning saanud filosoofiadoktori kraadi California Ülikoolis 1979. aastal, erialaks televisiooni kasutamine haridus- ja õpetusalaseks tegevuseks.

Samast aastast alates töötab ta California Riiklikus Ülikoolis raadio, TV ja filmi teaduskonnas professorina.

Oma loengut alustas prof Leps ülestunnistusega: "Kui Ameerikal oleks surmavaenlane, suruks ta Ameerikale peale sellesama haridussüsteemi, mille ta praegu ise vabatahtlikult on valinud."

Tippharidus olevat Ameerikas kõrgetasemeline ja efektne, keskmise keskkoolilõpetaja teadmised aga üsna puudulikud. Eelöeldule vaatamata oleks Eesti haridussüsteemi kujundajatel ameeriklastelt palju õppida. Suureks takistuseks jääb aga süiski vajaliku tehnikapuudumine.

Ameerikas on praegu juba tavaline, et õpetaja roll koolitunnis piirdub vaid hästikoostatud videofilmi demonstreerimisega. Ülikoolis on aga võimalik läbida kursus ilma õppejõudu kordagi nägemata, vaadates õpetusprogramme ning saates kirjalikke kontrolltöid ülikooli. Vastused tulevad ka posti teel.

Hr Leps: "Televisioon on inimesed ära võlunud." Õpetusprogramme koostatakse erinevatele vanuseastmetele. Kõige noorematele, eelkoolialastele tutvustatakse taimi-loomi, õpetatakse liitmist-lahutamist.

Koolides kasutatakse õpetusprogramme kõigis ainetes ja igale vanusele, eriti sellistes valdkondades nagu teadus, võõrkeeled, kunstiõpetus, kus õpetajate leidmine on raskem. Autojuhtimist õpetava videokursuse peavad läbima kõik õpilased.

Kõrgkoolide õpetusprogrammid on eelmistest kallimad ning seetõttu on neid kasutusel vähem, ligikaudu tosin. Kursusele registreerinu ostab vajalikud materjalid, saab kaasüliõpilaste ning õppejõu telefoninumbri ja paar korda kuus võib vastuvõtuajal õppejõule helistada.

Teleõpetuse eelisteks loetakse tema odavust ja täpsust: avaneb võimalus õpetada antud ainet kõigile täpselt ühtmoodi. Puuduseks on kindlasti vahetu suhtlemise ärajäämine, ei arene suhtlemisõskus ning harjumuseks saab vastu võtta valmistadmisi ilma nende kohta küsimusi esitamata.

Peale haridussüsteemi kasutatakse televisiooni laialdaselt ka *firmades ja tööstusettevõtetes* inimeste informeerimiseks ning nende teadmiste-õskuste taseme tõstmiseks.

Suures firmas võib tekkida raskusi tähtsa uudise üheaegse edastamisega kõigile töötajatele: et keegi ei sattuks eelisolkorda, salvestatakse presidendi kõne videolindile ning kutsutakse kõikide erinevates paikades asuvate tütarfirmade töötajad samaaegselt koosolekule, kus nad televisiooni vahendusel saavad teada tähtsa uudise.

Kuigi Ameerika ei vaevle paberipuuduses nagu meie, eelistavad paljud firmad info edastamiseks üha enam ajalehe või ajakirja asemel televisiooni. Reportaazi vormis koostatud igapäevaelu sündmusi kajastavaid 20-30-minutilisi saateid võib lõuna ajal jälgida söögisaalis üles pandud telerist, ühendades nüümoodi kaks kasulikku tegevust.

Väga mugav on kasutada televisiooni uue tehnoloogia tutvustamiseks ning omavahelisteks nõupidamisteks. Tellides vajalikud teleloengud otse töökohale hoitakse kokku aega ja raha, mis kuluks kuskile eemale kursustele sõitmiseks.

Kindlasti vajame veel palju aega jõudmaks Eestis sellise teleitseerimise tasemeni nagu Ameerikas, aga esimene võimalus veenduda televisiooni suurepärasest võimalusest avaneb juba sellel sügisel, kui meiegi teleriekraanidel saab jälgida Rootsis korraldatavat kõiki Läänemere riike hõlmavat teleloengu sarja "Baltic Sea Project." Ameerikas peetakse videokonverentse vägagi kasulikeks ning tulutoovateks ettevõtmisteks.

Hr. Arvo Leps külastas Eestit juba teist aastat järjest tuues meieni nii vajalikke teadmisi eelkõige Ameerika infoleviku korraldamise kogemustest. Väga meeldiv on mõelda, et tema kevadised loengud Tallinna Tehnikaülikoolis võiksid kujuneda traditsiooniks, kuulajaid oli igatahes piisavalt.

Ulli Sats

MAGISTRIÕPE ALUSTAS

jälle üle hulga aja tööd Tallinna Tehnikaülikoolis. Täpsema ülevaate andis aspirantuuri- ja doktorantuuri juhataja pr. Milvi Nõmmiksaar.

"Esitatud sooviavalduste alusel võeti magistriõppesse tänavu 85 inimest, neist 46 statsioonari. Tegelikult tuleb siia juurde arvata veel umbes paarkümmend magistrandi, kes tulid aspirantuurist. Ühtekokku on siis nüüd tehnikaülikoolis sellel aastal üle saja magistrandi, kes juba oktoobri alguses ka õppetööle asusid. Loodame, et esimesed magistrikraadid kaitstakse tänavuse aasta lõpuks. Loomulikult nende poolt, kelle aspirantuuriaeg küll lõpule hakkab jõudma, kuid kraad veel saamata. Nüüd avaneb võimalus taotlema TTÜ magistrakraadi. Oleme rõõmsad, et avaldusi laekus üle ootuste palju. Vahepealsetel aastatel huvi

teaduse vastu peaaegu puudus, aspirantuur oli täiesti madalseisus. Praegune olukord tõendab hariduse väärtustamist, mis kajastub ka makstava stipendiumi suurus. Erinevalt aspirantuurist lubab magistriõpe palju suuremat vabadust, suurema osa õpitavatest ainetest saab kraaditaotleja valida vastavalt oma soovile. Euroopalikule kõrgharidussüsteemile lähenemist tõestab ka asjaolu, et esmakordselt sellel sügisel said 8 diplomandi (neist pooled süsteemitehnika õppesuunast) võimaluse alustada magistriõpingutega. Kui nad just väga ei soovi, ei pea nad vahepeal taotlema inseneridiplomit, vaid lõpetavad ülikooli kohe magistrikraadiga.

Käesoleval aastal saime vastu võtta kõik soovijad, kellel dokumendid korras, sest vastuvõtuplaani ei olnud. Kõige populaarsemad õppesuunad olid süsteemitehnika (16 avaldust) ja elektrotehnika

(21 avaldust). Majanduse, keemia ja ehituse õppesuunale esitati avaldusi aga väga tagasihoidlikult. Arvud näitavad, kui palju on teaduskonnas eeltööd tehtud.

Meie ülikoolis alustas magistriõpinguid ka kolm Tartu Ülikooli lõpetajat valides tehnilise füüsika, elektrotehnika ja ehituse õppesuunad. Naisterahvaid on magistrandid hulgas vaid kümme: infotöötluses viis, majanduses kolm ja keemias kaks. Õppetöö toimub ainult eesti keeles ja seda ka nende kuue inimese jaoks, kelle emakeeleks on vene keel. Magistritöö võib kirjutada ning kaitsta ka vene või mõnes muus (inglise, saksa) keeles.

Doktoriõpe alustab tööd 1992.a. I pooltel, koheseks alustamiseks puudub praegu raha. Käskkiri uute doktorinõukogude moodustamise kohta on juba vormistamisel."

Juttu ajas Ulli Sats

"ME EI TEE MITTE RAHA, VAID PANKA"

on Lääne-Eesti Pangas töötavate inimeste tegevuse põhimõtteks, sest kui on hea pank, on ka raha.

LEP alustas iseseisvat elu 7. detsembril 1991, olles selleks ajaks umbes aasta tegutsenud Tartu Kommerts-panga filiaalina.

Panga põhieesmärgiks on inimsõbraliku teenindusega pankade võrgu loomine üle kogu Eesti. Käesolevaks ajaks on LEP avanud juba 9 osakonda mitmes paigas, sealhulgas ka Tallinnas aadressil Endla 59. Mugavates ruumides võetakse külalastajaid vastu iga päev kella 9st–18ni, laupäeval 9st–13ni.

Panga juhtkonna arvates seondub kultuur kõigi meie igapäevaelu toimetustega ning seepärast kavatakse edaspidi jätkata kultuuri igakülgset rahalist toetamist.

LEP oli esimene ja siiani ainuke pank Eestis, kes NL inkassatsioonisüsteemi kõrvale asutas oma alternatiivse teenistuse.

Pank on orienteeritud peamiselt üksikisikute teenendamisele osutades nii pangaga kui ka hoiupanga teenuseid. LEP peajuhatause esimees Aare Sosaar peab edasiseks eduks kõige olulisemaks: "...hoiduda lolluste tegemisest, siis tuleb maailm meile appi".

Hakkaja ja huviline noor, kes tahaks kaasa aidata Eesti pangandussüsteemi arengule, Lääne-Eesti Pank mõistab väärihinnatult sinu teadmisi ja oskusi!

Enda lähemaks tutvustamiseks on soovitatav saata aadressil

203170 Haapsalu,

Karja 27

essee oma mõtetest ja plaanidest seoses Lääne-Eesti Pangaga.

Ulli Sats

ÜLIKOOLO KAUNIKS

Käesolevast õppeaastast alates tegutseb meie ülikoolis prorektor Jüri Tanneri algatusel moodustatud kujunduskomisjon koosseisus dots. Lennart Sasi, Mari Kaljuste, prof. Uno Liiv, dots. Andres Talvik. Komisjoni eesmärgiks on tehnikaülikooli väljanägemise parandamine. Kavas on näiteks maha võtta kõik peremehe ja hooletussejätud stendid, korradada ukseksidid jms. Ettepanekute ja soovidega, näiteks saada mõne stendi omanikuks, võib pöörduda kõigi ülalmainitud kolleegide poole.

U.S.

BEST on parim!

BEST-Estonia – Euroopa Tehnikaüliõpilaste Kogu Eesti lokaalkomitee on Tallinna Tehnikaülikoolis esimesena tööd alustanud rahvusvaheline tudengiorganisatsioon. BEST-Estonia tegevus sai alguse poolteist aastat tagasi, kui BEST-i kolmandalt kongressilt saabus praegune BEST-Estonia esimees Toomas Leet. Kui esimene tegevusaasta teugutseti kandidaadi ehk "baby" staatuses, siis tänavukevadisel kongressil Pariisis võeti meie lokaalkomitee vastu BEST-i täieõiguslikuks liikmeks.

Mis on siis jõutud ära teha selle pooleteise aasta jooksul? Esimene suurüritus BEST-Estoniale oli suure tööpoole "Võti Tulevikku" organiseerimine sel kevadel, millega algas ka BEST-i laiemamastabiiline tegevus. Kevadel võeti aktiivselt osa kevadpäevade korraldamisest, sel ajal tuli meile ka külla kümme-konnd bes-tikat mujalt Euroopast. Suvel korraldati BEST-i suveprogrammi raames Tallinnas kahe-nädalane suvekursus "Ida-Lääne kaubandus ja koostöö", kust võttis

osa 15 tudengit üle terve Euroopa ja kohalike ettevõtete esindajad. Tänu selle kursuse korraldamisele avanes 15-l meie ülikooli tudengil osavõtuvõimalus analoogilistest kursustest BEST-i liikmeskõrgkoolides. Peale selle oleme korraldanud tudengite n.ö. kultuurivahetusi. Käidud on Belgias, Slovakkias, Ungaris ja mujalgi veel ning kavas on neid veel palju.

Tulevikuplaanidest niipalju, et kavas on korraldada kevadel järjekordne tööpoole "Võti Tulevikku '92". Seekord on kavas osa võtma kutsuda ka firmad Skandinaaviamaadest ning mujalt Baltikumist. Tuleval kevadel korraldame aga ühistöös Helsinki Tehnikaülikooliga BEST-i korralise kongressi, kuhu peaks saabuma üle 70 tudengi 25 Euroopa maast ja millest pool toimub Helsingis ja pool Tallinnas. Kel huvi BEST-i vastu suurem, astugu läbi meie ruumist III-123 või helistage telefonil 532-056.

BEST-Estonia esimees Toomas Leet
BEST-Estonia aseesimees Kaur Lohk

Leping, mida tuleb hoida.

Üliõpilaskonnal on teiste lepingute hulgas ka kokkulepe infovahetuseks ja külastamiseks Lundi Ülikooli Tehnika-instituudi Üliõpilaskonnaga. Meie kutsume lepingupartnereid siia kevadpäevadeks, vastuvisiit toimub sügisel.

Ma ei taha lugejatele hakata reisimuljeid ümber jutustama, kuigi oleks, mida rääkida ja mida kevadpäevade korraldamisel arvesse võtta. Näiteks sai neljale tudengile peale üliõpilaseluga tutvumist võimalikuks ka Rootsi armee külastamine, kohtumine Lundi meeri ja 2500 üliõpilasega ülikooli rektoriga ning viibimine ülemaailmse firma AB tutvustuskursioonil. Väga lai ürituste diapason võimaldas näha arenenud ühiskonna funktsioneerimisreegleid.

Paljude Eesti noorte käigud Lääne-maailma piirduvad "viljade" imetlemise-ga ing kahjuks vähesed püüavad tungida juurteni.

Rootsi üliõpilased õpivad meiega võrreldes palju rohkem ning paljud töötavad õppimise kõrvalt. Tudengite keskmiseks vanuseks ongi ligikaudu 25 aastat. Täiskasvanud inimesed ei õpi vanemate kullul – 2/3 stipist moodustab võlg, mis peale lõpetamist tuleb tagasi maksta. Kui meil keskkoolipingist tulnud sageli jälgivad pakutavat ükskõikselt, siis töökogemustega sotsiaalselt küpsed Rootsi noored teavad, mida neil elus vaja läheb

ja millistele ainetele rõhku panna.

Üliõpilaselu traditsioonid ulatuvad Skandinaavia suuruselt teises ülikoolis (Uppsala järel) aastasse 1830. Praegu peab iga üliõpilane kohustuslikult kuuluma üliõpilaskonda ja natsiooni, kedagi selle vastu sõdimas küll ei näinud. Üliõpilaspolemendi valimistest võtab osa 15-20 % üliõpilastest, mis nende arvates on "küllalt hea tulemus". Laiendades natuke Aristotelest: "Kes üliõpilaspoliitika vastu huvi ei tunne riskib sellega, et ülikoolis juhivad teda hullud." Tähtis on ju, et õigus ja võimalus valida oleks kõigil. Natsiooni kuuluvad ühest ja samast regionaalsest piirkonnast pärit üliõpilased (sarnane meie Järva- ja Virumaa tudengite seltsidele). Natsioonidel on oma sümbolika, kuid tegevuspõhimõtted ja sisekord on täiesti erinevad meie akadeemilistest üliõpilasorganisatsioonidest. Arvestades asjaolu, et Tallinna ja Tartu toimub andekate kontsentratsioon ning paljudele üliõpilastele on korporatsioonide mall vastuvõtmatu, on allakirjutatul tõsiselt kahju, et meil just Saksa üliõpilaselu mudel domineerivaks on saanud.

Iga sõit on asja eest, kui peale muljete ja vaatamisväärsuste ka uute teadmiste-ga rikastud!

SULEV ALAJÕE

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLI FILMIKLUBI KUTSUB FILMIHUVILISI

Sel sügisel täitub veerandsada aastat Tehnikaülikooli filmiklubi avaõhtust. Nende aastate kestel on klubi olnud paljudele silmaringi avardajaks ja emotsioonide tekitajaks. Enamus linataseid on olnud sellised, mis Eesti Filmiklubide Seltsi vahendusel olid toodud näitamiseks ainult klubides. Nii jõudsid filmihuvilisteni terved koolkonnad ja üksikautorid, kes ametliku filmilevi kaudu vaatajani ei pääsenud. Algava hooaja plaanides on jätkata eesti filmide festivaliga, sedapuhku järjekorranumbriga XV. Festival kestab läbi hooaja ja annab vististi ainulaadse võimaluse tutvuda sellega, mida on suutnud ära teha meie filmimehed, kes enamasti ka ise tehtust ja plaanidest rääkimas käivad. Sügishooaja algul on plaanis kaks filmiaasta algusest – rež. Arvo Kruusemendi Tootsi-Teele ja Arno lugude viimane film “Sügis” ja Mark Soosaare film Konstantin Pätsist “Riigivanem”. EFS-i kaudu peaks algaval hooajal vaatajateni jõudma möödunud hooaja üleliidulise festivali võitja Kira Muratova “Asteeniline sündroom” ja Aleksandr Sokurovi “Teine ring”, omapärane nagu kõik selle režissööri filmid.

Avaõhtul, 24. septembril oli kavas inglise tuntuimate naljafilmi tegitajate grupi Monty Python anarhistlik komöödia “Aja vargad” (“Time Bandits”, 1982), rež. Terry Gilliam peasas Sean Connery (Bond). Edaspidi on oodata saksa klassiku Rainer Werner Fassbinderi suurfilmi “Lili Marlen” (1980) omaaegse kuulsalaulu saamisloost ja selle esitajast. 30-ndatest aastatest tutvustame kahte suurt tähte – lauljatar Zarah Leanderit muusikalises filmis “Habenera” (1937) ja Marlene Dietrichit filmis “Sinine ingel” (1930), rež. J. v. Sternberg. Soomlastelt on loota Rauni Mollbergi satiiri “Sõbrad, seltsimehed” (1990) Mikko Mikiveriga peasas (kui filmi linastamisõigust omava Rootsi Filmiinstituudiga kaubale saame) ja praegu rahvusvaheliselt tuntuimate filmimeeste, vendade Aki ja Mika Kaurismäki’de filme. Itaallastelt loodame paljukõneldud Marco Ferreri küllaltki skandaalseid filme (näit. “Suur õgimine”). Rootslased on esialgu sügise lubanud Astrid Lindgreni teoste põhjal tehtud ekraniseeringuid, muuhulgas ka Ingmar Bergmani ja Käbi Laretei poja Danieli režissööridebüüdid. Enamus programmist täpsustub töö läigus, sest EFS püüab leida võimalusi

meil seni esitamata väärtfilmide toomiseks Eestisse ka tulevikus.

Tallinna Tehnikaülikooli Filmiklubi ootab kõiki huvilisi klubi õhtutele, mis traditsiooniliselt algavad teisipäeviti kell

18.30 TTÜ aulas. Klubi abonementkaarte hinnaga 25 rubla orienteruvalt 25 õh-tule saab osta enne filmi algust.

Tiit Merisalu

“PÄIKESETUUL” – NEW-AGE LEHT – TELLIMISKATALOOGIST!

Neile, keda huvitab astroloogia ja parapsühholoogia, UFO-uuringud, tervendamine ja loodusravi, meditatsioon ja jooga, surmamõistatus ja Ida võtluskunstid, erinevad ennustamisviisid... – New-Age kultuur kogu võimalusterikkuses!

Aasta aega on ilmunud “Päikesetuul” – omanäoline kuuleht inimese enesearendamise ja -teostuse uutest võimalustest. Tõsi – paljuski on see unustatud vana, mis nii meil kui mujal taas laiemat populaarsust on võitmas: rahvameditsiinist meditatsioonini, astroloogiast erinevate ennustamisviisideni. Kõik see aitab meil end sügavamalt tundma õppida. See ei tähenda argielust irdumist, vaid vastupidi – selle muutmist loovamaks, tikkamaks, õnnelikumaks. Inimeste massilist pöördumist loodusega kooskõlas ja ühtaegu vaimsetele väärtustele suunatud eluviisi poole on hakatud nimetama terminiga “New Age” – Uus Ajastu. “Päikesetuul” on New-Age leht eesmärgiga tutvustada konkreetsid võimalusi meil ja mujal, samuti selle juurde kuuluvat uut maailmapilti. Arvame, et tudengitegi seas on asjast huvitatuid rohkem kui neid, kes tänaseks meie lehega kursis. Oktoobrikuus ilmub “Päikesetuul” erinumber New Age’ist, Uue Ajastu liikumisest maailmas. Iseäranis huvipakkuv aga selles lehes peaks olema ülevaade veerandsajast uuest vaimsest liikumisest, keskusest, klubist Eestis koos kontaktaadresside ja -telefonidega, alates näiteks Eesti Astroloogia Seltsist ja lõpetades Bahá’í liikumisega. Sealsamas avaldame ka bibliograafia “Päikesetuules” ilmunud materjalidest. Siinkohal olgu öeldud vaid, et kui alguses paelus

laiema lugejaskonna tähelepanu järjelugu “Elu pärast elu” kliinilises surmas olnud inimeste kogemustest (nr 1–7), siis alates jaanuarikuu numbrist (nr 5) on huvikeskmes olnud astromeditsiini kursus sensitiivi ja tervendaja Svea Salumäe sulest. 11. “Päikesetuules” ilmus ka blakkett, mille täitmisel ja toimetusele saatmisel saab igaüks tellida endale astroloogilise sünniringi – põhjalikuma individuaalse ülevaate oma isiksuse eripärast astroloogia valgusel –, mida edaspidi saab kasutada ka astromeditsiini kursuse II astme juures oma terviseelduste sügavamaks tundmaõppimiseks.

Lisaks oleme tutvustanud joogat ja auto-geenset treeningut, UFO-uudiseid ja inimese biovälja värve ayurvedat ja Urantia Raamatut, loomulikku sünnitust ja vägivallatut vastupanu, andunud praktilist tervisenõu jne. Jätkuvad järjelood astoraalprojektsioonist (“hinge” kehast väljumisest), tervendajatest ja tervendamisest, Ida armukunstist. Lähemas plaanis on värvide mõju inimesele, töö unenägudega, meditatsioon jne. Nüüd aga ehk kõige olulisem: järgmiseks aastaks saab “Päikesetuul” tellida tellimiskataloogist (aasta tellimishind 12 rbl). Osta saab juba ilmunud “Päikesetuul” Tallinnas raamatukauplustest “Võitlev Sõna” ja “Pedagoogika”, kirjastuse “Kärp” kioskest Vana-Viru tn, Tammsaare teel “ABC IV” juures ja Nõmme teel IV Keskkooli vastas), “Arexi” kioskitest jm.

PEETER LIIV
“Päikesetuule” toimetaja

Toimetaja ULLI SATS • Toimetuse aadress: TTÜ, Tallinn 200108, Akadeemia 1, III-204, tel. 537-261 • Trükitud TT trükikojas • Kujundanud Cristina F. Saar TTÜ arvutuskeskuse arvutitel IBM AT ja PS/2 ning printeril Epson GQ-3500 Laser • Trükiarv 1500 • T. 328 • Hind 30 kop.